

Mine KOYUNCU
Ayşe UZMAY
Gökhan ÇINAR

Gençlerin Organik Süt Tüketme Olasılığı; Ege Üniversitesi Araştırması

Likelihood of Organic Milk Consumption Among Youth;
Research of Ege University

Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi
Bölümü, 35100 İzmir/Türkiye
e-posta: ayse.uzmay@ege.edu.tr

Alınış (Received): 10.06.2014

Kabul tarihi (Accepted): 14.07.2014

Anahtar Sözcükler:

Organik Süt, Tüketim, Genç Nüfus, Lojistik
Regresyon Modeli

ÖZET

Bu çalışmanın ana amacı gençlerin (üniversite öğrencilerinin) organik süt tüketme alışkanlıklarını ve organik süt tüketme olasılığını etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında 270 öğrenci ile görüşülmüştür. Öğrencilerden %68'inin süt tükettiği belirlenmiştir. Organik süt tüketenlerin oranı ise %39'dur. Çalışmada daha önce organik süt tadanların (%42) çok önemli bir kısmının organik süt tüketme eğilimi gösterdiği dikkati çekmektedir. Organik süt tüketme olasılığını etkileyen faktörler lojistik regresyon modeli ile belirlenmeye çalışılmıştır. Organik süt tüketme olasılığını öğrencilerin organik süte güven duyması, ailelerin gelir düzeyinin yoksulluk sınırının üstünde olması, sağlık, doğa ve çevre bilimleri ile ilgili bir fakülte de okuyor olması artırmaktadır. Öte yandan öğrencilerin organik sütün pahalı olduğu konusundaki görüşleri, organik süt tüketme olasılığını azaltmaktadır. Ayrıca organik süt tüketme olasılığını öğrencilerin ailelerinin yanında kalıp kalmamaları, il ve ilçede yaşıyor olmaya karşılık köy ve kasabada yaşıyor olmaları ve öğrencilerin cinsiyeti etkilememektedir. Bu sonuçlardan anlaşılmaktadır ki gençlerin organik süt tüketiminin artırılması için organik süt konusunda bilinçlendirilmeleri ve organik süt fiyatını düşürücü maliyet azaltıcı politikaların geliştirilmesi son derece önemlidir.

Key Words:

Organic Milk, Consumption ,
Young Population, Logistic Regression
Model

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the factors affecting the habit of organic milk consumption and the likelihood of organic milk consumption among youth (university students). In this study, 270 students are interviewed. 68% of the students consumption milk, but the ratio of organic milk consumption is 39%. An interesting point is that a significant part of the students who have ever tasted the organic milk (%42) showed tendency towards organic milk consumption. The factors effecting organic milk consumption are confidanced by using logistic regression model. The awareness of organic milk, family income level above poverty line and studying in health, nature and environmental sciences related departments increases the probability of organic milk consumption. On the other hand, higher price of organic milk decreases the likelihood of organic milk consumption among students. Moreover, the factors like whether a student lives with his/her family or not, lives in a city, town or near a village and gender do not affect the likelihood of organic milk usage. It is clear from these results, in order to increase organic milk consumption among youth, we need to increase its awareness and develop cost reducing policies to decrease its price.

GİRİŞ

Süt, canlıların büyümesi ve gelişmesi için önemli bir besin kaynağıdır. İnsanın tüm yaşamında önemli yeri olan süt, yeterli ve dengeli beslenme için gerekli olan

hayvansal kaynaklı protein, yağ, laktoz ile vitamin ve mineral maddeleri tam ve yeterli oranda içerir. Süt, beslenme değerinin yüksekliği yanında, vücut fonksiyonlarını düzenleyen, gelişmesini sağlayan, kemik ve diş oluşumunda önemli rolü olan temel bir

gıda maddesidir (Özcan ve ark.1998). Organik süt ise, sentetik kimyasallar, hormonlar, GDO'lu ürünler kullanılmadan hem hayvan hem de tüketici refahı göz önünde bulundurularak yetiştirilen hayvanlardan üretilen bir süt çeşididir. Türkiye'de organik süt konusundaki mevzuat Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yayınlanan 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu ve bağlı "Organik Tarımın Esasları ve Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" gereklerine göre uygulanmaktadır. Bu kapsamda organik süt izlenen, denetlenen ve sertifikalandırılan organik hayvansal üretim sonucunda gerçekleşmektedir. Buna göre organik süt pestisit kalıntısı taşımayan, küf bulundurmeyen (aflatoksin), besleme değerleri konvansiyonel sütlere göre daha yüksek, toplam bakteri sayısı kanunla belirlenen sınırların bile çok altında, hayvan refahının ve koruyucu hekimliğin dikkate alındığı, antibiyotik ve hormon içermeyen, sağlıklı ve güvenilir bir üründür. Bu özellikleri açısından organik süt tüketimi gelişmiş ülkelerde son yıllarda oransal olarak büyük bir artış göstermiştir. Ancak Türkiye'de organik süt tüketimi henüz gelişmiş ülkeler düzeyinde değildir. Yapılan çalışmalar Türkiye dahil olmak üzere birçok ülkede üretilen organik sütün yeterli talep olmaması nedeniyle konvansiyonel süte karıştırılmak yoluyla tüketiciye sunulduğunu göstermektedir (Sur, 2013; Koyubembe ve ark., 2012; Austrian Federal Ministry of Agriculture, 2011). Bu bağlamda bu konuda yapılacak çalışma ve yayım faaliyetlerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Organik tarım ürünleri tüketme konusunda günümüz gençliğinin farkındalığı ve tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi daha sonraki nesillerin de bu durumdan etkilenmesi açısından önemlidir. Özellikle kendi yaş grupları arasında nispeten daha bilinçli oldukları kabul edilebilecek üniversite gençliğinin organik süt konusundaki eğilimlerinin incelenmesi ve bu konuda bilgilendirilmeleri önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışma üniversite öğrencileri (Ege Üniversitesi) ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, gençlerin organik süt tüketme olasılıklarını incelemektir.

Bu temel amaç kapsamında araştırılan;

- gençlerin organik süt tüketim alışkanlıklarını ve organik süt tüketme olasılığını etkileyen faktörleri ortaya koymak,
- gençlerin organik süt hakkında bilinçli olup olmadıklarını tespit etmek,
- ve gençlerin organik süt satın alma davranışlarındaki öncelikleri belirlemektir.

MATERYAL ve YÖNTEM

a. Veri Toplamada Kullanılan Yöntemler

İzmir iline bağlı olarak 1955 yılında Tıp ve Ziraat Fakülteleri ile kurulan Ege üniversitesi günümüze kadar 200 binden fazla nitelikli mezun vermiştir. Üniversite Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Çalışma Kurumu tarafından hazırlanan üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik performanslarına göre 14. sırada yer almıştır (TÜBİTAK, 2013). Kayıtlı öğrenci sayısı olarak Türkiye'nin 7. büyük üniversitesi olan Ege üniversitesi aktif kampüs olanakları ve 70 adet öğrenci topluluğu gibi özellikler ile de Türkiye'de önde gelen üniversitelerden biridir. Bu önemli nitelikler sebebiyle çalışmanın ana materyalini Ege üniversitesine kayıtlı öğrencilerinden elde edilen veriler oluşturmuştur. Bu veriler 2013 Kasım- 2014 Ocak tarihleri aralığında yüz yüze anket çalışmaları ile elde edilmiştir.

Öğrenci sayısının belirlenmesinde kullanılan örneklem formülü ise aşağıdaki gibidir.

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_p^2 + p(1-p)} \quad (1)$$

Burada, n örnek hacmini, N popülasyon hacmini (44471), p tahmin oranını (maksimum örnek hacmi için 0.5), olasılık düzeyi güven aralığını (%90 güven aralığı, 0.05 hata payı için 1.645 σ_p : 0.05 eşitliğinden σ_p :0.03039) ifade etmektedir (Newbold, 1995). Yapılan hesaplama sonucu 269.04 olarak hesaplanmış buna göre örnek hacmi 270 olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamına Ege üniversitesinin en kalabalık öğrenci nüfusunun bulunduğu altı fakülte dahil edilmiştir. Bu kapsamda çalışmaya katılan öğrencilerin fakültele göre dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Ege Üniversitesi'nden Çalışmaya Katılan Öğrenci Sayısı (2013)**Table 1.** The number students in research from the Ege University

FAKÜLTELER	Öğrenci Sayısı	%	Çalışmaya Dahil edilen öğrenci sayısı
Tıp Fakültesi	2545	9.3	25
Fen Fakültesi (örgün + i.ö)	6547	23.9	64
Mühendislik Fakültesi	5676	20.9	56
Ziraat Fakültesi	2572	9.4	26
Edebiyat Fakültesi	5754	21.1	57
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (örgün+i.ö.)	4224	15.4	42
TOPLAM	27318	100.00	270

Kaynak: Ege Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Kayıtlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

b. Verilerin Analiz ve Değerlendirilme Yöntemi

Çalışmada gençlerin organik süt tüketme olasılığı üzerine sorular sorulmuş elde edilen veriler lojistik regresyon modelinden yararlanılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında uygun diğer analiz yöntemleri de (basit yüzde hesapları, varyans analizi gibi) kullanılmıştır. Gençlerin organik

süt tüketip tüketmeme olasılığını etkileyen faktörler (sosyal, ekonomik ve entellektüel) ile ilgili sorular likert ölçeği ile oluşturulmuştur. Logistic regresyon modelin de bağımlı değişken kesiklidir ve tahmin edilen olasılık değerleri 0 ile 1 arasında değişir. Kümülatif olasılık fonksiyonuna bağlı olan logistic regresyon modeli aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Gujarati, 1995).

$$P_i = F(z_i) = F(\alpha + \beta X_i) = \frac{1}{1 + e^{-(z_i)}} = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta X_i)}} \quad (2)$$

P_i = i' nci bireyin belirli bir seçeneği seçme olasılığı,

F= Kümülatif olasılık fonksiyonu,

$z = \alpha + \beta X_i$,

α = Sabit katsayı,

β = Her bir açıklayıcı (bağımsız) değişken için tahmin edilecek parametre,

X_i = i' nci bağımsız değişkeni ifade etmektedir.

Yukarıdaki denklemin yeniden düzenlenmesi ve eşitliğin iki tarafının doğal logaritmasının alınması ile aşağıdaki denklem elde edilir.

$$L = \ln \left[\frac{P_i}{(1 - P_i)} \right] = z_i = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \dots + \beta_n X_n \quad (3)$$

Modelde gençlerin organik süt tüketme durumu bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Modelin bağımsız değişkenleri ise; öğrencinin ailesinin gelir durumu, okuduğu fakülte türü, cinsiyeti, ailesinin yanında kalma durumu, organik süte olan güveni ve pahalı olup olmadığına dair olan inançlarıdır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere yönelik tanımlayıcı istatistikler Çizelge 2'de verilmiştir.

Logistik regresyonda, gözlenen değer tahmin edilen değer ile karşılaştırılması Logaritmik Olasılık (log likelihood-LL) fonksiyonuna dayanır. İyi model,

gözlenen sonuçların yüksek ihtimallerini oluşturan modeldir. Bunun anlamı -2 LL'nin küçük olmasıdır (Albayrak, 2009). Tahmin modelinin uyum iyiliğini test etmek amacıyla ikinci bir test olarak Hosmer-Lemeshow (H-L) testi de uygulanmıştır. Katsayıların tek tek anlamlı olup olmadığı t testi ile kontrol edilmiştir. İncelenen logistic regresyon modelinin değişkenlerinin her birinin anlamlı bulunması ve modelin uyum iyiliği testlerini geçmesi üzerine modele ait Odds oranları yorumlanmıştır.

Çizelge2. Tanımlayıcı istatistikler**Table 2.** *Describe statistics*

Bağımlı Değişken	Ölçeği	Tanım	Sayı	Yüzde(%)
Gençlerin organik süt tüketme durumları	kesikli	0: Hayır	106	39.3
		1: Evet	164	60.7
Açıklayıcı değişkenler				
Gelir:	kesikli	0: Aile yoksulluk sınırı altında geliri olanlar	182	67.4
		1: Aile yoksulluk sınırı üstünde geliri olanlar	88	32.6
Fakülte(1)	kesikli	0: Sağlık ve doğa bilimleri ile ilgili bir fakültede okumayanlar	154	57.0
		1: Sağlık ve doğa bilimleri ile ilgili bir fakültede okuyanlar	116	43.0
Cinsiyet(1)	kesikli	0: Kız	137	50.7
		1: Erkek	133	49.3
Bölge:	kesikli	0: Köy ve kasabada yaşam	60	22.2
		1: İlçe ve şehirde yaşam	210	77.8
Aile(1)	kesikli	0: Aile yanında kalmayan öğrenciler	147	54.4
		1: Aile yanında kalan öğrenciler	123	45.6
Güven: Organik süt ürünlerin(in) ekolojik (çevreyle uyumlu) olarak üretildiğine eminim	kesikli	1: Kesinlikle katılmıyorum	19	7.0
		2: Katılmıyorum	60	22.2
		3: Kararsızım	98	36.3
		4: Katılıyorum	64	23.7
		5: Kesinlikle katılıyorum	29	10.8
İnanç: Organik süt pahalıdır	kesikli	1: Kesinlikle katılmıyorum	5	1.9
		2: Katılmıyorum	22	8.1
		3: Kararsızım	46	17.0
		4: Katılıyorum	102	37.8
		5: Kesinlikle katılıyorum	95	35.2

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu çalışmaya katılan 270 öğrencinin yaş ortalaması 22, ailelerinden aldıkları aylık gelirleri ortalama 510TL' dir. Öğrencilerin 184'ü (%68) süt tüketmektedir (Çizelge 3). Süt tüketiminin fakültele göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak doğrulanmıştır (Pearson

Chi-Square, 23.955,p<0.01). Fakülteler ayrı ayrı incelendiğinde ise tıp fakültesindeki tüm öğrencilerin süt tükettiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %81'inin, Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin %72'sinin, Ziraat Fakültesi öğrencilerinin ise %65'inin süt tükettiği gözlemlenmiştir.

Çizelge3. Öğrencinin Öğrenim Gördüğü Fakülte ve Süt Tüketme Alışkanlığı**Table 3.** *Faculty of students and habits of drinking milk*

FAKÜLTELER		Süt Tüketme Alışkanlığı		
		Evet	Hayır	Toplam
Tıp Fakültesi	Kişi	25	0	25
	%	13.6	0.0	9.3
Fen Fakültesi	Kişi	37	27	64
	%	20.1	31.4	23.7
Edebiyat Fakültesi	Kişi	41	16	57
	%	22.3	18.6	21.1
Ziraat Fakültesi	Kişi	17	9	26
	%	9.2	10.5	9.6
Mühendislik Fakültesi	Kişi	30	26	56
	%	16.3	30.2	20.7
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Kişi	34	8	42
	%	18.5	9.3	15.6
Toplam	Kişi	184	86	270
	%	100.0	100.0	100.0

Çalışma kapsamında organik süt tadan öğrenci oranı %42 iken, düzenli olarak organik süt tüketen öğrenci oranı %39 olarak belirlenmiştir. Organik süt tatma ile düzenli olarak organik süt tüketme arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Mann-Whitney U 453.000, $p<0.05$). Bu bulgularla organik süt tadanların düzenli bir şekilde organik süt tercih etme alışkanlığı elde ettiği sonucuna ulaşılabilir.

Fakülterle göre öğrencilerin organik süt tatma oranları incelendiğinde, Tıp Fakültesi öğrencilerinin %84'ünün, Fen Fakültesi öğrencilerinin %41'inin, diğer fakültelerde okuyan öğrencilerin ise ortalama %35'inin organik süt tattığı dikkati çeken bir bulgudur. İstatistiksel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin organik süt tatma durumları ile kayıtlı olduğu fakülteler arasında fark olduğu belirlenmiştir

(Pearson Chi-Square, 21.254, $p<0.01$).

Yapılan değerlendirmelerde kız öğrencilerin %45'i, erkek öğrencilerin ise %38'i hayatlarında bir kere organik süt tatmışlardır. Çalışmada kız öğrencilerin (%51) ve erkek öğrencilerin (%49) payı çok yakındır. Bu durum çalışmayı yürütenlerin cinsiyete göre kota koymasını nedeniyle gerçekleşmiştir.

Öğrencilerin düzenli olarak organik süt tüketme eğilimi ile öğrencilerin okuduğu fakülteler arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmaktadır (Pearson Chi-Square, 24.517, $p<0.01$). Buna göre Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerin %84'ü, Fen Fakültesinde okuyan öğrencilerin ise %40.6'sı organik süt tüketmektedir. Çizelge 4'de öğrencinin öğrenim gördüğü fakülte ve organik süt tüketme alışkanlığı ilişkisi verilmiştir.

Çizelge 4. Öğrencinin Öğrenim Gördüğü Fakülte ve Organik Süt Tüketme Alışkanlığı
Table 4. Faculty of students and habits of drinking organic milk

Organik Süt Tüketme Alışkanlığı		Fakülteler						Toplam
		Tıp Fakültesi	Fen Fakültesi	Edebiyat Fakültesi	Ziraat Fakültesi	Mühendislik Fakültesi	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	
Evet	Kişi	21	26	18	8	19	14	106
	%	84.0	40.6	31.6	30.8	33.9	33.3	39.3
Hayır	Kişi	4	38	39	18	37	28	164
	%	16.0	59.4	68.4	69.2	66.1	66.7	60.7
Toplam	Kişi	25	64	57	26	56	42	270
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Öğrenci ailelerinin geliri TÜİK tarafından bildirilen yoksulluk sınırına (dört kişilik aile için 3580 TL) göre değerlendirildiğinde hiç organik süt tüketmeyenlerin %76'sı yoksulluk sınırının altında geçerken, %24'ünün ise yoksulluk sınırının üstünde geçimini sürdürdüğü belirlenmiştir. Organik süt tüketen öğrencilerin %51'i haftada 1lt'ye kadar, %39'u, 2lt'ye kadar geri kalan %10'u ise 2lt ve üstünü tüketmektedir. 2lt ve üstü süt tüketen öğrencilerin tamamı, haftada 2lt'ye kadar organik süt tüketenlerin ise %56'sı yoksulluk sınırının üstünde aile gelirin sahiptir. Öğrencilere yaşamlarının büyük çoğunluğunu nerede geçirdikleri sorulduğunda düzenli olarak süt tüketen 106 öğrencinin %44'ünün ilde, %36'sının ilçede, %7'sinin kasabada ve %13' ünün ise köyde geçirdiğine dair

yanıtlar alınmıştır. Düzenli olarak süt tüketip tüketmeme durumunda öğrencilerin yaşamlarını geçirdikleri yerleşim bölgelerine göre fark olduğu istatistiksel olarak da belirlenmiştir (Pearson Chi-Square, 7.618, $p<0.10$). Öte yandan yaşamı ilde geçen öğrencilerin %50'si organik süt tüketirken, yaşamı ilçede geçenlerin %33'ü, kasabada geçenlerin %47'si ve köyde geçen öğrencilerin ise %31'i organik süt tüketmektedir. Kulüp ve derneklere üye olan öğrencilerin %48'inin düzenli olarak organik süt tükettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin kulüp ve derneklere üye olma durumları ile okuduğu fakülteler arasında istatistiksel olarak fark bulunmamaktadır (Pearson Chi-Square, 7.954, $p>0.10$).

Organik süt tüketen öğrencilerin %85'i bir ay içinde ayda iki veya daha fazla kültürel etkinliklere katılırken, tüketmeyen öğrencilerin % 81'i kültürel etkinliklere katılmaktadır. Kültürel etkinliklere katılma ve sıklığı açısından tüketen ve tüketmeyenler arasında bir fark bulunmamaktadır (Pearson Chi-Square, 2.181, $p>0.10$).

Öğrencilerin gerçekte organik süt konusunda bilgi-

li olup olmadığı test edildiğinde düzenli olarak organik süt tüketen öğrencilerin %74'ünün organik sütün tanımını konusunda doğru bilgiye sahip olduğu gözlenmiştir.

Gençlerin organik süt tüketip tüketmeme olasılığını etkileyen faktörleri ortaya koymak için lojistik regresyon modelinden yararlanılmıştır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Lojistik Regresyon Model Sonuçları
Table 5. Logistic regresyon model results

Açıklayıcı değişkenler	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I.for EXP(B)	
							Lower	Upper
gelir(1)	1.025	.373	7.553	1	.006*	2.788	1.342	5.791
güven	1.560	.216	52.230	1	.000*	4.760	3.118	7.267
sağlık doğa bilimleri fak(1)	.597	.340	3.087	1	.079**	1.817	.933	3.537
inanc (pahalı)	-.447	.174	6.639	1	.010*	.639	.455	.898
aile(1)	.226	.379	.357	1	.550	1.254	.597	2.634
bolge(1)	-.072	.469	.023	1	.879	.931	.371	2.336
cinsiyet(1)	-.113	.340	.110	1	.741	.894	.459	1.740
Constant	-.342	1.099	15.608	1	.000	.013		

Variables in the Equation Model Summary

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
	-.436	.125	12.263	1	.000	.646

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	227.614 ^a	.392	.530

Model DSO oranı: (145+78) /270=0.82

Açıklayıcı değişkenlerin model için önemli olup olmadığını test etmeden önce, ilk olarak modelin istatistiksel olarak önemli olup olmadığını test edilmesi gerekir. Bu noktada oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir.

H₀: Çeşitli değişkenlerin organik süt tüketme olasılığı üzerinde etkileri yoktur.

H₁: En az bir değişkenin organik süt tüketme olasılığı üzerinde etkisi vardır.

Elde edilen veriler incelendiğinde, model genelinin $p<0.01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu durumda **H₀** hipotezi reddedilmiştir. Doğru Sınıflama Oranı, bağımlı değişken ile ilgili olarak modelden doğru olarak sınıflandırılan birimlerin oranını vermektedir. Bu çalışma için bu oran %82

olarak bulunmuştur. Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında yaklaşık (Cox & Snell R Square=39.2) %39.2'lik bir ilişki olduğundan söz edilebilir. Bu veriler ışığında açıklamalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin organik süt tüketme olasılığını ailelerin gelir düzeyi, organik süt üretimine olan güven ve sağlık-doğa-çevre bilimleri ile ilgili bir fakültede okuyor olma durumu pozitif yönlü etkilemektedir. Organik süt tüketme olasılığını ailelerin yoksulluk sınırının üzerinde gelir düzeyine sahip olması 2.78 kat, öğrencilerin sağlık, doğa ve çevre bilimleri ile ilgili bir fakültede okuyor olması ise 1.81 kat arttırmaktadır. Öğrencilerin organik süte olan güven duygusu, duymayanlara göre organik süt içme olasılığını 4,76 kat arttırmaktadır. Organik sütün pahalı olduğunu düşünenlerin pahalı olmadığını düşünenlere oranla

organik süt tüketme olasılığı ise (1/0.639) 1.58 kat düşüktür. Öğrencilerin organik süt tüketme olasılığını ailelerinin yanında kalıp kalmamaları, il ve ilçede yaşıyor olmaya karşılık köy ve kasabada yaşıyor olmaları ve öğrencilerin cinsiyeti etkilememektedir. Çalışmada cinsiyetin organik süt tüketim olasılığını etkilediğine dair bir bulgu belirlenememekle birlikte erkek öğrencilere göre kız öğrencilerin organik sütün tanımını konusunda daha bilinçli oldukları istatistiksel olarak belirlenmiştir (Pearson Chi-Square, 8,618, $p < 0.10$)

Düzenli olarak süt tüketen öğrenciler organik süt tatma nedenlerini, merak etme (%31), doktorların sağlık konusundaki uyarılarını dikkate alma (%31), organik süt ile ilgili reklamların ilgi çekmesi (%20), konu ile ilgili gazete ve dergilerden edindikleri bilgiler (%17) ve promosyon dağıtılması (%1) olarak sıralamışlardır. Organik süt tüketmeyen öğrencilere "gelecekte ne olursa organik süt satın almayı tercih edersiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu durumda öğrencilerin %58'si ucuz olması, % 18'u kalitesine güvenilmesi, yaklaşık %11'i tanıtımın artması, %10'u ise "her yerde satıldığı (kolay ulaşabildiğim takdirde) takdirde organik süt tüketebilirim" cevabını vermiştir. Öğrencilerin %3'ü zorunlu olursa yanıtı vererek bu ürüne ilgisi olmadığını belli etmiştir.

TARTIŞMA

Türkiye'de gençlerin organik süt tüketimiyle doğrudan ilişkili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak tüketici profilinin genel olarak alındığı ve organik ürünlerin tüketimiyle ilgili ürünler içinde organik süt tüketimini de içeren bazı çalışmalara rastlanmıştır. Ancak bu çalışmaların oldukça sınırlı oldukları dikkat çekmektedir.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ile ilgili yürütülen bir çalışmada öğrencilerin sabah kahvaltısında içecek olarak süt tüketme oranı %11.5'dir (Yılmaz ve Demirci, 2001). Van ilinde yürütülen bir çalışmada ise üniversite öğrencilerinin %42.5'inin süt içmeyi sevmekte olduğu ve süt içmeyi sevenlerin çoğunun ise köy kökenli öğrencilerden oluştuğu belirtilmektedir (Ayar ve Demirulus, 2000). Gaziosmanpaşa üniversitesinde yürütülen bir çalışmada öğrencilerin %71,33'ü düzenli olarak süt tüketmediklerini, %28,67'si ise düzenli olarak süt tükettiklerini belirtmişlerdir (Uzunöz ve

Gülşen, 2007). Yüzüncü yıl üniversitesindeki öğrencilerin ise %78.96'sı süt içmeyi sevdiğini belirtmişlerdir (Tarakçı ve diğerleri, 2003). Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi öğrencilerinin ise % 20'sinin içme sütü tüketim alışkanlığının olmadığı belirlenmiştir (Sarıözkan ve diğerleri, 2007). Kafkas Üniversitesi'nin farklı birimlerindeki öğrencilerin içme sütü ve süt ürünlerini tüketim alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin içme sütü tüketimi oranı %33, hiç süt tüketmeyenlerin oranı ise %67'dir (Çetinkaya, 2010). Bu çalışmaya katılan Ege Üniversitesi öğrencilerinin içme sütü tüketim oranı ise %68'dir. Görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin tümü içme sütü tüketim alışkanlığına sahip değildir ve düzenli olarak süt tüketmemektedirler. Ayrıca farklı bölgelerde yapılan çalışmalara göre düzenli olarak süt tüketim oranlarının da değiştiği dikkati çekmektedir.

Türkiye'de organik ürün tüketimine yönelik İstanbul ve Ankara'da yapılan bir çalışmada tüketicilerin organik ürün satın alma davranışları ve tutumları açısından dört boyutun öne çıktığına dikkat çekilmektedir. Bunlar; sorumluluk, güven, değer ve faydadır. Tüketicilerin organik ürün tercihlerinin demografik özelliklere bağlı olarak değişiklik gösterdiği belirtilmektedir (Sarıkaya, 2007). Bu çalışmada da organik süt konusunda güven duygusu olan öğrencilerin organik süt tüketme olasılığını artırdığı dikkati çekmektedir. Ayrıca ilgi alanlarına göre öğrenim gördükleri fakültelerin sağlık ve doğa bilimleriyle ilgili olması da organik süt tüketimini artırıcı etki yapmaktadır. Organik sütün pahalı olduğunu düşünen öğrencilerin organik süt tüketme olasılığının azaldığı da bu çalışmada belirlenmiştir.

Erciyes Üniversite'sinde yürütülen bir çalışmada (Leblebeci ve Kacur, 2009) kadınların erkeklere göre organik ürünlerin ilaç, hormon, katkı maddesi içermemesine daha fazla önem verdiği belirtilmektedir. Bu çalışmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre organik sütün tanımını daha iyi ifade ettikleri ve buna göre daha bilinçli oldukları dikkati çekmektedir.

Üniversite gençlerine yönelik süt tüketimiyle ilgili yapılan çalışmalarda konvansiyonel süt ile ilgili yeterince bilgiye sahip olunmadığı dikkati çekmektedir. Bu çalışmada da öğrencilerin %29.2 sinin, organik süt konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı dikkati çekmektedir.

SONUÇ

Gençlerin (üniversite öğrencilerinin) organik süt tüketme alışkanlıklarını ve organik süt tüketme olasılığını etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada, çalışma kapsamına alınan 270 öğrencinin %68'inin süt tükettiği belirlenmiştir. Organik süt tüketenlerin oranı ise %39'dur. Çalışmada daha önce organik süt tadanların (%42) çok önemli bir kısmının organik süt tükettiği dikkati çekmektedir. Organik süt tüketme olasılığını ailelerin yoksulluk sınırının üzerinde gelir düzeyine sahip olması ise 2.78 kat, öğrencilerin sağlık, doğa ve çevre bilimleri ile ilgili bir fakültede okuyor olması ise 1.81 kat arttırmaktadır. Öğrencilerin organik süte olan güven duygusunun güven duymayanlar karşısında içme olasılığını 4,76 kat arttırdığı belirlenmiştir. Organik sütün pahalı olduğunu düşünenlerin pahalı olmadığını düşünenlere oranla organik süt tüketme olasılığı ise (1/0.639) 1.58 kat düşüktür. Organik süt tüketme olasılığını öğrencilerin ailelerinin yanında kalıp kalmamaları, il ve ilçede yaşıyor olmaya karşılık köy ve kasabada yaşıyor olmaları ve öğrencilerin cinsiyeti etkilememektedir. Öğrencilerin %34.4'ünün organik süt konusunda bilinçli olduğu anlaşılmıştır. Düzenli olarak süt tüketenlerin %74'ünün ise organik sütün tanımı konusunda bilgi sahibi olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar gençlerin organik süt konusunda bilinçlendirilmesinin, organik süt tüketiminin artırılması için oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülterle bağlı olarak

organik süt tüketme olasılığının yükselmesi bu bilincin etkisini kanıtlar niteliktedir. Organik sütün pahalı olduğu görüşü ve öğrenci ailelerinin gelir düzeyi arasında yakından ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla, organik süt tüketiminin ekonomik koşullarla ilişkili olduğu belirtilebilir. Nitekim organik süt tüketmeyen öğrencilerin yaklaşık %58'i ucuz olursa tüketeceklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda organik sütün fiyatlarını aşağı çekecek politikaların belirlenmesi ve maliyetlerin düşürülmesi önemlidir. Öte yandan organik süt tüketmeyen öğrencilerin %18'sinin kalitesine güvenmesi halinde, %21'inin satışının yaygınlaşması ve tanıtımının artırılması halinde tüketimini arttırabileceğini belirtmesi, pazarlama stratejilerinin geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, okul sütü projeleri benzeri uygulamalar gençler için de belli dönemlerde uygulanabilir, kurumsal programlar, üniversite-sanayi-sivil toplum ya da öğrenci örgütleri vb. işbirlikleri geliştirilebilir. Ayrıca, üniversite öğrencilerine e-posta yoluyla bilgi ulaştırılması aracı unsurlar olarak kullanılabilir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında TÜBİTAK – 2209 destekleme programı kapsamında yürütülen "Gençlerin Organik Süt Tüketme Olasılığı; Ege Üniversitesi Örneği" adlı projenin sonuçlarından yararlanılmıştır. TÜBİTAK'a ve ankete katılan öğrencilere teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Ak, İ. 2002. Ekolojik Tarım ve Hayvancılık. Gıda ve Yem Bilimi-Teknolojisi, 1(2), 31- 39.
- Albayrak, S. A. 2009. Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikler. Asil Yayıncılık, Ankara, 499s
- Austrian Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management, Department III/6. 2011. Production and commercialization of organic milk in Europe, www.lebensministerium.at, erişim tarihi (09.08.2013).
- Ayar, A. ve H. Demirulus. 2000. Eğitim Çağındaki Gençlerin Süt Ve Süt Ürünlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. Gıda, 25(5):371-376.
- Çetinkaya, A. 2010. Kafkas üniversitesi öğrencilerinin içme sütü ve süt ürünlerini tüketim alışkanlıklarının belirlenmesi, Atatürk Üniversitesi Veteriner Bilimleri Dergisi, 5(2):73-84.
- Doğan, 2013.'Organik Süt Nedir', <http://doganorganik.com.tr/tr/yazi.php?id=354>, Erişim:Ekim 2013.
- Gujarati, D.N., 1995. Basic Econometrics. 3rd Edn., Mc Graw Hill Inc, New York USA. 570 pp.
- Karakaya ,E. ve C. Akbay. 2013. İstanbul İlinde Tüketicilerin Süt ve Süt Ürünleri Tüketim Alışkanlıkları, U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 27(1): 65-77.
- Karshoğlu Kara, N., Koyuncu, M., 2011. Organik Süt Sığırcılığı ve Refah, U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 25(1): 165-173.
- Koyubenbe, N., B. Miran, A. Uzmay, E. Yaylak, M. Candemir, Y. Konca. 2012. İzmir Yöresinde Organik Üretimi Konusunda Çiftçi Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. E.Ü.Bilimsel çalışma projesi proje no:06/ÖMYO/002,
- Leblebeci, K. L. 2009. Erciyes Üniversitesi İİBF Akademik ve İdari Personelle İİBF İşletme Gündüz ve İkinci Öğretim Öğrencilerinin Organik Ürünleri Algılamaları, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 33: 249-277.

- Newbold P. 1995. Statistics for Business and Economics, Prentice Hall Int., USA.,1995.
- Özcan T, F. Erbil, ve E. Kurdal. 1998. Sütün İnsan Beslenmesindeki Önemi. İçme Sütü Sempozyumu, s.31-41.
- Özdemir, S. ve K. Küçükçakır. 2012. III. Süt ve Süt Hayvancılığı Öğrenci Kongresi, 21 Mayıs 2012, Aksaray, 294-299 s.
- Sarıkaya N. 2007. Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(2): 110-125.
- Sarıözkan, S., Y., P. Cevger, ve Y., Aral. 2007. Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğrencilerinin Hayvansal Ürün Tüketim Yapısı ve Alışkanlıkları, Sağlık Bilimleri Dergisi, 16(3), 171-179.
- Sur, O., 2013. Dünyada ve Türkiye’de Organik Sütteki Gelişmeler, E.Ü.Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Semineri, 20 s.
- Tarakçı Z., S. Selçuk, K. Şahin, H. Coşkun. 2003. Üniversite Öğrencilerinin İçme Sütü Tüketim Alışkanlıkları Üzerine Bir Çalışma, Yüztüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi, 13(1): 15-21.
- Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Çalışma Kurumu, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/girisimci-ve-yenilikci-universite-endeksi> (Erişim tarihi: 3 Nisan 2014)
- Uzunöz, M., M. Gülsen. 2007. Üniversite Öğrencilerinin Süt ve Süt Ürünleri Tüketim Alışkanlıklarının Belirlenmesi, Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi, 3: 15-21.
- Yılmaz İ. ve M. Demirci. 2001. Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. Gıda Dergisi, 5: 83-86.